

Robert Archer, anacrònic

El *Diccionari de la literatura catalana*, aparegut el desembre del 2008, diu que Robert Archer és catedràtic d'estudis hispànics de la Universitat de Durham, Anglaterra. Ho va deixar de ser el 2005. D'aleshores ençà és titular de la càtedra Cervantes al King's College de la Universitat de Londres.

Pedres que volen sense sentit

Carme Arenas, la traductora de *El cementiri de Praga* editat per Random House Mondadori, diu que en una acció de protesta dels estudiants al davant de la casa d'un senador carca, les forces de l'ordre van encendre els ànims i "va volar alguna pedra, sobretot pels crits". Algun veí, empipat pel soroll, potser? Res d'això. Senzillament, Umberto Eco escriu que "va volar alguna pedra, més que res, crits" ("era volata qualche pietra, più che altro delle grida").

Kan és Kahr

Llegim al llibre de memòries d'Amadeu Hurtado (*Quaranta anys d'advocat. Història del meu temps. 1894-1936*) que un dels executats per les SS la nit del 30 de juny del 1934 va ser "l'exministre bavarès Kan, que presidia el Govern del seu país llavors del *putsh* nazi de 1934 a Munic". L'índex onomàstic de l'actual edició, la d'Edicions 62, es descuida d'incloure'l. Encara sort, perquè el polític no es deia pas Kan, sinó Kahr, Gustav von Kahr.

Tanquen totes les fargues

El DIEC2 confirma, com va establir el DIEC1, que ja no hi ha fargues, ni a casa nostra ni al món. Definició de *farga*: "Establiment on es treballaven materials metal·lúrgics." Per sort, tenim el GD62: "Taller on es treballen els metalls pel sistema de forja." El PD: "Taller on es treballa el ferro i on es fan i s'arreglen eines de ferro." I Enciclopèdia: "Obrador on hom treballa els metalls pel procediment de la forja."

La Fundació i la Càtedra Josep Pla rescaten de l'oblit cinc periodistes, amics o enemics de Pla

Cinc escriptors i periodistes relacionats amb les comarques gironines, coetanis de Josep Pla, alguns dels quals van morir a l'exili o van quedar silenciats a l'interior, són rescatats de l'oblit gràcies a l'exposició oberta, fins el 30 d'octubre, a la Fundació Josep Pla de Palafrugell, i al corresponent catàleg, *A l'ombra de Josep Pla. Cinc escriptors-periodistes gironins de la República*, elaborat per Xavier Pla i Francesc Moreno. Tots es van pronunciar sobre Pla, o bé des de l'admiració, el respecte i l'estima personal, o bé des de la desconsideració i la tirria.

Són Claudi Ametlla (Sarral, Conca de Barberà, 1883 - Barcelona, 1968); Manuel Brunet (Vic, 1889 - Figueres, 1956); Jaume Gascon (Sant Feliu de Palloles, Garrotxa, 1904 - Girona, 2005); Emili Vigo (la Bisbal d'Empordà, 1917 - Sant Quirze Safaja, Vallès Oriental, 1954) i Agustí Cabruja (Salt, Gironès, 1911 - Ciutat de Mèxic, 1983). El més conegut a tot el país és Claudi Ametlla, i ho és gràcies a les seves *Memòries polítiques*, editades en tres volums entre el 1948 i el 1983, i a la seva activitat política: durant la República, va ser governador civil de Girona i de Barcelona, i també diputat a Corts. Des de l'exili, va adoptar, contra l'opinió de la majoria, una actitud comprensible envers la tasca dels homes de la revista *Destino*, especialment la de Pla. Amb el pseudònim Domènec Montagut, va publicar l'any 1945, a la revista *Quaderns d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials*, editada a Perpinyà, "Una interessant evolució dins de Catalunya", un report detallat de la revista *Destino* i dels seus redactors.

EL TEMPS
Jaume Gascon, amb Pla, el 1968. Detingut a Berlín per la Gestapo, el 1937, Gascon va ser empresonat per Franco.

L'article va provocar un intens debat i la revista va acollir diversos escrits de resposta. Un d'aquests textos, "Un equivocació lamentable", el signava Emili Vigo, llavors director de *La Humanitat* i secretari particular del president de la Generalitat, Josep Irla. Vigo, recorda el catàleg, hi atacava Pla: "El gran mestre dels pronois de *Destino* és Josep Pla, cínic, alcohòlic, amoral, i com els seus il·lustres deixebles, espia franquista durant la nostra guerra." També deia d'ell que s'havia convertit "en una mena de cap d'epicureisme de botifarra amb bolets".

Un altre redactor de *Destino* atacat per Vigo era un amic de Pla, recordat a l'exposició, Manuel Brunet, autor de més de 5.000 articles, primer director de *Mirador*, i un dels periodistes més coneguts de la República, però amb una obra literària frustrada, malgrat el ressò de la seva única narració, *El meravellós desembarc dels grecs a Empúries* (1925). Agustí Cabruja compartia exili i ideologia amb Emili Vigo, i també articles. Van escriure conjuntament, amb pseudònim, diversos articles contra *Destino*, Pla i Brunet, a *La Humanitat*.

Finalment, tenim el representant del periodista que no va poder continuar fent-ne després de la guerra, Jaume Gascon. Detingut a Berlín el 1937 per la Gestapo perquè no volgué incorporar-se a la zona franquista, i empresonat, primer a la Corunya i després a Girona, sempre va mantenir l'admiració per Pla, que va visitar diverses vegades, tant al Mas Pla com a l'Hostal de la Gavina, de Segueró.

Lluís Bonada